

SETMANARI ILUSTRAT, DE LITERATURA, NOVAS Y ANUNCIS

Dedicat ab preferència al deşarrollo de la vida teatral de Catalunya

PREU: 15 CENTIMS — SURT LOS DISSAPTES

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

En Barcelona Ptas. 2 trimestre
Fora ciutat » 2 »
Los suscriptors del interior reben las obras del
: : : : : folletí encuadernadas : : : : :

DIRECTOR

D. Joan Brú Sanclement

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de las Cabras, 13, 2^{on} (Buzó á la escala)

PREUS DE CADA NÚMERO

Número corrent 15 cénts.
Los números atrassats son al mateix
: : : : : preu y sense folletí : : : : :

AMER (Gerona). — Cascata de Santa Margarida

Defensa de Mossen Jacinto Verdaguer

Baix aquest títul havém rebut un fascicle, elegantment imprés, de 62 planas.

Comensa l'obra ab un *dictamen* pericial demostratiu del estat de las facultats mentals del gran poeta, qual dictamen va firmat per dotse facultatius especialistas, y va ser publicat en la Revista *Independencia Médica*, corresponent al

31 Octubre de 1895. Entre los metjes que suscriuhen lo certificat, firman en primer terme noms tant celebrats com D. Joan Giné y Partagás y D. Rafel Rodriguez Méndez.

Segueixen luego uns articles publicats en *La Publicidad*, baix l'epígrafe de *Cómo se vuelve loco un cuerdo*; y tanca aquest importantíssim document, un afectuós mensatge del felibrés de Provensa, suscrit en nom del *felibrige* llatí de

Montpeller, per son actual president Mr. A. Roque Ferrier, de qual manifestació publiquem traduhida directament per un de nostres col·laboradors, la següent poesia:

A Mossen Jacinto Verdaguer

MENSATGE DELS FELIBRES

CHARLES BRUN, CH. GROS, LANGLADE
 ROQUE-FERRIER, G. ROUDIER
 A. ROUX Y VEYRIER

Quan á la una Italia y 'l mon enter s' uneixen
 y á Godofred y á Gilles ensalsan com mereixen
 y adoran al poeta que 'l sigle aquell cantá,
 es, germá, dolorós saber la nova
 que 't volíen tancar dins trista cova;
 ta musa, que del Tasso l' estre esplendent renova
 á tú, 'l primer poeta del Sud fins á Ponent,
 de las bandes francesas al desert africá,
 del mar de la Florida fins hont la pampa 's trova
 sens arbres y sens plantas, que bat lo polar vent. (1)

Tú que de nostre aymat bon prior Fabre
 en nom de Catalunya vas benehir lo marbre
 ab l' or d' aqueixa llengua plena d' encís diví;
 tú, que voldríem fer de ta poesia,
 l' idea hermosa y santa en la qual nía
 l' esperit gran, sens límits, del univers llatí;
 álsat, donchs, oh poeta, álsat y canta
 de Sant Francesch la vida que admira 'l mon y encanta,
 més sant que 'ls sants, més pur qu' un serafí,
 sa gloria que no esclipsa cap més astre diví.

Quan enmudir volgué á tots sos contraris
 Sófocles contestá als agens desvaris
 tot recitant l' *Edipo*, sa joia, al ingrat mon,
 y al punt jutges y poble, metjes, infants y donas
 teixiren per son front verbas coronas
 y en amor cambiaren l' escarni del afront.

Per la traducció,
 JOSEPH ALADERN

(1) Límits dels territoris hont se parlan llenguas espanyolas.

Sobre un esguerro editorial

Ab motiu de la *Carta interessant*, publicada la setmana passada, referent al modo com un periódich local ha editat lo drama del gran Frederich Soler, *Lo Collaret de perlas*, hem rebut infinitat de felicitacions. Enlassan un testimoni d' afecte que agramim molt y que enviém al autor de la carta mentada, D. Enrich Castells y Beniset.

També hem rebut, de varis particulars, exemplars de la desgraciada edició del *Collaret*, quals llibres nos son entregats pera la seva inutilisació; y altres ab prech de que guardém dits exemplars pera que servint de proba, pugui obrarse conforme á dret.

Gracias á tots. La rahó los sobra; més lo nostre consell d' amich es que ho deixin corre considerant que han sigut objecte d' una broma feta al engrós.

Ara, lo que convé tenir present, es que no val la pena de comprar un setmanari que á més de fer decidida campanya á favor d' un conegudíssim plagiari, quan en son folletí publica una obra original, la tracta ab tant poch amor, que resulta deu llensarse la edició per ser ella una viva ofeusa á la bona memoria del ilustre fundador del teatro de la terra.

Y que cridin tant com vulguin los fautors responsables del fet que lamentém. Lo cert es que la segona edició del *Collaret de perlas*, es una desgracia. La proba poden ferla tots los que vulguin cotejar una edició ab altre, y si 'ls que han comés lo fet gosan dir res en contra una partícula de lo que nosaltres hem afirmat, tenim á punt de donar á llum una ben estudiada FÉ DE ERRADAS, SUPRESSIONS, MUTILACIONES É INTRUSIONS comesas en la edició á que venim referintnos y que repetim convé esqueixar.

¡Quin poch respecte á la memoria de Soler!...
 ¡Quina manera de portarse ab lo públich!...

J. S.

Servey de fora

GRACIA.—Divendres, 17 del present, tingué lloch en lo Teatro Principal una extraordinaria funció á benefici de la estudiosa actriu D.ª Concha Llorente, que 's distingí admirablement, essent molt aplaudida junt ab lo resto dels actors que la secundaren.

Com á fi de festa se posá en escena la xistosa pessa *Los tres toms*.

Ab numerosa concurrencia tingué efecte diumenge prop passat en lo «Casino Artesa», la funció de costum posant en escena la bonica comedia *La pubilla del Vallés*, la qual agradá moltíssim.

En la funció que 's doná en lo «Círcul de Propietaris», se representaren l' aplaudit drama *Sota terra*, y la pessa *Los tres toms*.

MASNOU.—En lo «Centre Familiar», la nit del 5 del present, se posá en escena, á càrrech dels aficionats de dita Societat, l' aplaudit drama del immortal Soler (Pitarra), *Las Eufas del Mas*, y la pessa de J. Asmarats, *A ca la modista*. Lo desempenyo acertat.

Com á proba de bon sentit, lo programa fou redactat en catalá.

Nostre aplauso al «Centre Familiar».

Los aficionats d' eixa vila han posat en estudi pera sa próxima representació, lo magnífich drama *La Creu trencada*, del malhaurat jove A. M. Solá, y la divertida comedia *La sala de rebrer*.—J. P. T.

SABADELL.—Pera demá á la tarde, en lo teatro de la «Associació de Católichs», s' anuncia la representació del drama *Los Trabucaires*, y la gatada *La butifarra de la Llibertat*.—F.

REUS.—Diumenge passat, en lo «Porvenir Reusense» va posarse en escena la bonica comedia de Soler *Las carbassas de Montroig*.—S.

Novas

Comensa avuy en lo folletí extraordinari del present número, lo genial drama en quatre actes *Lo Timbal del Bruch*, del immortal poeta Frederich Soler.

A pesar de tractarse d'una de las obras de més extensió escénica, donat al sistema que tenim establert, únich y positiu pera repartir verdadera abundancia de folletí, quedarà aquesta obra repartida en poquíssims números.

Altra prova d'esplendides en la presentació d'espectacles acaba de donar la Empresa del teatro Novetats, ab la presentació de l'antiga màgica *Urganda la desconocida*.

Lo decorat de Chía, Moragas y Carreras, es un dels principals alicients del espectacle, fentli digne costat los figurins del dibuixant Labarta, la música del mestre Giménez y especialment los ballables compostos per l'intelligent mestre Moragas.

Lo desempenyo es molt acertat, diventse fer justa menció del senyor Montero, que interpretá ab molt carinyo lo paper més difícil d'aquesta obra.

De tan brillant espectacle no es aventurat assegurar que las representacions arribarán á número important.

Dilluns passat, en lo teatro Tívoli, la representació que 's verificá de la cada día més aplaudida ópera *Aurora*, siguié motiu pera demostrar als autors las grans simpatías que han conseguit guanyarse. Dita representació va ser de honor y despedida dels autors.

Cada día está sufrint nous abonyegaments la célebre *Pantalla del plagiari*. Ulfimament, ha tingut una verdadera dispersió entre 'ls pochs subscriptors que tenia, venint los tals á continuar los seus noms á nostras importants llistas. Lo resultat de la campanya es curiosíssim; los desentonaments de *La Pantalla*, han cridat gent nova, y aquesta, un cop ha reconegut bé 'l terreno, se n'ha passat per complert al nostre camp, sempre ferm y avuy molt més que may.

Mil gracias, senyors defensors de las ilegalitats literarias.

Lo benefici de l'intelligent actor senyor Borrás, se vegé molt concorregut. Lo preciós drama de Guimerá *María-Rosa*, obtingué un desempenyo molt desigual. Lo beneficiat hi estigué notable, las demás parts no passaren de regulars, esceptuant la de la protagonista á cárrech de la senyora Parreño, qu'estigué bastant desacertada per molts motius, especialment per no haver conseguit identificarse en lo personatge y á major abundament quan lo públich recorda la manera magistral com l'interpretá la senyora Ferrer al estrenarlo.

Prenguin nota: L'obra que publica actualment *La Pantalla*, té com á proporcions uns 600 versos menos que *Lo Timbal del Bruch*, que avuy comensém, y las obras de las dimensions d'aquella LO TEATRO REGIONAL, en la forma que edita, no ocupan més de 5 números. ¿Ahont son, donchs, los avenços que tant gallejan?

La prova patent está en cotejar lo que ocupará la obra que publiquem ara, sense que tinguem d'aparentar que 's donan 32 planas, y no mourens gayre de las 16. Si lo que ponderan fos vritat, no deuría passar de tres números la tal obra. Calculin: la primera edició de l'obra que reparteixen, ocupa ab prou feynas

100 planas, y *La Pantalla* ja ha anunciat que la donará en 160. Seguint la mateixa proporció, *Lo Timbal del Bruch* ells lo farían allargar ben aprop de 200 planas.

¿Si aixó no és abusar de la bona fe del públich, no sabém ja lo qué será!

La Pantalla del plagiari indica que obras com *Otjer* son las que tindriam que demostrar si son ò no originals.

¿Y quinas ganas de precipitarse que té *La Pantalla*! ¿Qué no sab que corra per aquí un refrá reformat que diu aixís mateix: *Hi han més plagis que dissaples*.

¿No?... Donchs, ja l'anirà aprenent.

Cul de sach

En un ensaig; lo mestre dirigintse al coro de senyoras:

LO MESTRE. — Bueno, torném á repassar lo coro de surtida, pero vosté, recomenada del senyor Rovira, procuri pujar més la veu, la veig obrir molt la boca y encara no he pogut sentir-la.

LO SENYOR ROVIRA, (*desde una de las butacas*). — No 'n fassi cas, es que aquesta senyoreta es muda. — X.

¡Ja som al número vuit!

...Y com anavam dihent. Fins ho es aquell diálech titulat *Un cop de telas*, editat per duas vegadas sense portar cap d'ellas CALIFICATIU que indiqui NO ESSER ORIGINAL, estrenat ab carácter de tal en lo Teatro Romea é impres aixís mateix per primera vegada l'any 1887, y per segona en 1896. Com á dato curiós, y 'l tenim per fidedigne, siguié *escrit* pel plagiari á Torredembarra. Es de notar, per tractarse d'una obreta, d'acció molt limitadíssima y de sols dos personatjes, que las proporcions del plagi resultan tan extraordinarias, que mereix ocupar lloch d'honor en la llarga llista que anirém presentant per memoria y recort d'una originalitat un dia suposada, per donarnos gat per llebre lo beco número hù, com á condimentador de pastitxos en las cacerolas de nostra cuyna literaria.

Qui va rebrer en tal ocasió, siguié lo bellíssim diálech francés *Poste restante*, de Fernand Beissier, estrenat á París en lo teatro des Menus Plaisirs en Decembre de 1885. ¡Veuen quin peix més fresch!... Tot just tenia dos anys que ja 'l plagiari l'havia enfitorat.

Escassíssim trevall va tenir lo plagiari per apropiarse la originalitat de la tal obreta y en conseqüencia cobrarne drets de propietat, fills del such de cervell agé.

Sols ara falta que 'l compatrieci d'en Valabregue se n'enterí y tingui á be indemnizarse com aquest, proporcionant un altre *bon negoci* al plariari, segons va confessarho ell mateix.

Cregui que tampoch nos sabria greu.

Considerém desde 'l primer al últim de nostres llegidors, per pochs coneixements que del idioma francés tingui, disposar dels suficients pera qu'ell mateix pugui convencers del plagi, sense

necessitat de traduirli cap de las innumerables citas que del original vulguessim fer.

Vegis, per lo tant, un sencill coteig del comensament y transcrit en lo sentit indicat:

POSTE RESTANTE

Personnages

MONSIEUR.—MADAME

A Paris, de nos jours

Lloch de l' acció.—*Un salon richement meublé...*

Al comensar, *La porte s'ouvre mystérieusement et Monsieur entre...* y presentantse en escena, diu:

—*Étonnante l'aventure. Si je la racontais à mes amis du cercle, ils ne la croiraient pas...*

Esplica que fà vuit dias va rebre una cartadihentli aixís mateix:

«*Quelqu'un, qui vous a connu jadis, voudrait savoir si, malgré le mariage, une nouvelle folie ne vous ferait pas peur. Signé: AMANDA.—P. S. Pour ne pas me compromettre, répondre aux initiales J. B. T. Poste restante. AMANDA.*»

Diu que després de molt titubejar va respondrerli ab aquestas paraulas:

«*Le cœur est resté le même, ou le prouverait!*»

Anyadeix que al endemà va rebre la següent resposta:

«*Mon cher, Gaëtan...*» —*Gaëtan, mon petit nom—*
«*Mon cher Gaëtan...*» —*Ciel!... ma femme!*

Y surtint la seva dona, comensa escena segona.

Y ella diu: —*Tiens! te voilà, mon ami.*

Y després d' un curty natural dialech, torna á quedar ell sol y comensa la Escena III, ab: —*N'est-ce pas qu'elle est charmante? Quand je vous le disais...*

Aprofita l' instant y llegeix la carta que ha dit haver rebut:

«*Mon cher Gaëtan, ce soir, chez Brébant, demandez le cabinet 13.*»

Etc., etc., y tot va seguint fins al final, tant exactament furtat del exemplar francés en las vuit escenas que tenen igualment un y altre, que ni al detall més insignificant del catalá pot concedirseli originalitat y si gran culpabilitat, donchs que 'ls xistes frescos y hermosos del original, al passar per la ploma del plagiari quedan pervertits y denigrats. Lo llenguatge del escritor francés es pulcre y fi: lo del escritor catalá es baix y groller.

UN COP DE TELAS

Personatjes

ELLA.—ELL

Acció contemporánea

Lloch de l' acció.—*Sala tujosa...*

Al comensar, *Ell obra la porta sigilosament...* y presentantse en escena, diu:

—*Si sapiguessin quina me'n pas!... Ja'm podrian pagar alguna cosa perque els ho expliqués...*

Esplica que fà vuit dias que va rebre una carta dihentli aixís mateix:

«*...una dona guapa, sense cap tara coneguda y que 'l coneix de molt temps, desitjaria saber si, a pesar dels seus dos anys de matrimoni, et trovas en condicions de concedirli una entrevista. Contesta ab las iniciales E. R., Interior, ERNESTINA.*»

Diu que després de molt titubejar, va respondrerli ab aquestas paraulas:

«*...el cor se conserva el mateix; estich disposat a probarho quan vulga.*»

Anyadeix que als dos dias va rebre la següent resposta:

«*Adorat Carlets:*» —*aquí ja'm dona tractament—*
«*Adorat Carlets...*» —*Alto, qu' es aquí ella.*

Y's comprén que surtint ella, vingui donchs la escena aquella.

Y ella diu: —*¡Ah! ¿ets aquí?*

Y després de malmetrer uns quants xistes, presos del original, torna á quedar ell sol y comensa la Escena III, ab: —*L'han vista?... qué tal?... vaig sapiguer triar?... No els ho he dit que valia un imperi?*

Aprofita l' instant y llegeix la carta que ha dit haver rebut:

«*Adorat Carlets: avny á las deu del dematí sigas á ca'n Justin, primer quarto, esquerra.*»

Un sencill fragment es prou pera demostrar tan poch honrosa feyna.

Original francés

Plagi catalá

ELLA. Que no has llegit lo diari lo que diu del fet del carrer *Vivienne*?

ELL. Quin fet? Fà dos dias que no lleigeixo cap diari.

ELLA. No gran cosa. Una senyora que va venjar-se de la infidelitat del seu marit, tirantli á la cara una ampolla de vidriol.

ELL. ¡Y d' aixó 'n dius poca cosa! ¡Dimoni!

ELLA. Que no estava en lo seu dret, ella?

ELL. ¡Veurás... en lo seu dret!... Ho va fer massa fort per una cosa tant petita.

ELLA. Qué? Defensas al marit?

ELL. No! no 'l defenso pas, pero ella, trovo que va precipitarse massa. Ja sab si era veritat? Las apariencias enganyan sovint.

ELLA. Diu que 'n tenia provas seguras.

ELL. Ah! Si?...

ELLA. Senyor! sembla impossible qu' hi hagin marits aixís.

ELL. Y tant com ho sembla... Per mi son bolas que fan corre els periodistas.

ELLA. ...seria més venjativa qu' aquella casada que portava ahir el diari. No ho vas llegir?

ELL. No. Qué deya?

ELLA. No gran cosa. Una honesta senyora á qui 'l seu espós va enganyar, y ella va esperar que dormís per tirarli un petricó de sal-fumant á la cara.

ELL. Recristo! y d' aixó 'n dius no gran cosa?

ELLA. Que no ho mereixia?

ELL. Me sembla que ho va fer un xich massa fort.

ELLA. Veus? Jo trovo que ho va fer massa fluix. Si soch jo, n' hi tiro una galleda.

ELL. Perque no dius un cubell?

ELLA. Perqué no tindria prou forza per alzarlo.

ELL. Es que n' haurías d' estar molt segura, perque de vegadas las apariencias enganyan.

ELLA. Quan jo ho fés...

ELL. Be, pero ahont vas ab una galleda!...

ELLA. Y encara no'm daria per satisfeta.

ELL. Just...

ELLA. Y que no li daría á coneixer res. Faria la tonta. Ell es ficaria al lit, y aprofitant el primer son, agafaria 'l sal-fumant á poch á poch... y...

ELL. Aboca!

ELLA. Vaya si abocaria!

ELL. No... ja fora un entreteniment...

ELLA. Que quedés cego y ab una cara com unas escobertas vellas d' un Fleury.

No creyém se pugui demanar més, en materia de mal gust en la perversió dels pensaments d' un autor. Donchs aixís ho fa ab los millors conceptes que hi han en lo transcurs de la obreta.

Quedém donchs en que

<i>¡Tenorios!</i>	es plagi	descubert de	<i>Procès Veauradieux</i>
<i>La Suripanta,</i>	»	»	<i>Les Vacances du Mariage</i>
<i>A la preceñó,</i>	»	»	<i>Deux profonds scélérats</i>
<i>Las Carolinas,</i>	»	»	<i>Por amor al prójimo</i>
<i>Africa</i>	»	»	<i>Moi</i>
<i>Palos y á casa</i>	»	»	<i>La Epistola de San Pablo</i>
<i>Otello ó il moro di...</i>	»	»	<i>Otello il moro di Valenzia</i>
<i>Un cop de telas</i>	»	»	<i>Poste restante</i>

Altrement, ja veuhem com creix la criatura; veurán, es alló, cada dissapte una estiradeta, ens entrarà en quinta que no 'ns en adonarém.

Per lo tant, fins á la de dissapte vinent queda á las ordres de vostés,

J. XIMENO PLANAS.